॥ पुत्र उवाच ॥ किं नु ते मामपश्यन्त्याः पृथिव्या अपि सर्व्वया। किमाभरणकृत्यन्ते किं भोगैर्जीवितेन वा।
॥ मातोवाच ॥ अनादृतानां ये लोका द्विषन्तस्तानवाप्नुयुः। ये त्वादृतात्मनां लोकाः सुहृदस्तान् व्रजन्तु नः।
भृत्यैर्व्विहीयमानानां परपिण्डोपजीविनां। कृपणानामसत्त्वानां मावृत्तिमनुवर्त्तिथाः।
अनु त्वां तात जीवन्तु ब्राह्मणाः सुहृदस्तथा। पर्ज्जन्यमिव भूतानि देवा इव शतक्रतुं। ४५३५
यमाजीवन्ति पुरुषं सर्व्वभूतानि सञ्जय। पक्वद्रुममिवासाद्य तस्य जीवितमर्थवत्।
यस्य शूरस्य विक्रान्तैरेधन्ते बान्धवाः सुखं। त्रिदशा इव शक्रस्य साधु तस्येह जीवितं।
स्वबाहुबलमाश्रित्य योऽभ्युज्जीवति मानवः। स लोके लभते कीर्त्तिं परत्र च शुभां गतिं।
इति श्रीमहाभारते उद्योगपर्व्वणि भगवद्यानपर्व्वणि विदुलापुत्रानुशासने द्वात्रिंशदधिकशततमोऽध्यायः॥ १३२॥
॥ विदुलोवाच॥ अथैतस्यामवस्थायां पौरुषं हातुमिच्छसि। निहीनसेवितं मार्गं गमिष्यस्यचिरादिव।
यो हि तेजो यथाशक्ति न दर्शयति विक्रमात्। क्षत्रियो जीविताकाङ्क्षी स्त्रैण इत्येव तं विदुः। ४५४०
अर्थवन्त्युपपन्नानि वाक्यानि गुणवन्ति च। नैव सम्प्राप्नुवन्ति त्वां मुमूर्षुमिव भेषजं।
सन्ति वै सिन्धुराजस्य सन्तुष्टा न तथा जनाः। दौर्ब्बल्यादासते मूढा व्यसनौघप्रतीक्षिणः।
सहायोपचितिं कृत्वा व्यवसायं ततस्ततः। अनुदुष्येयुरपरे पश्यन्तस्तव पौरुषं।
तैः कृत्वा सह सङ्घातं गिरिदुर्गालयश्चर। कालव्यसनमाकाङ्क्षन्नेवायमजरामरः।
सञ्जयो नामतश्च त्वं न च पश्यामि तत् त्वयि। अन्वर्थनामा भव मे पुत्र मा व्यर्थनामकः। ४५४५
सम्यग्दृष्टिर्महाप्राज्ञो बालं त्वां ब्राह्मणोऽब्रवीत्। अयं प्राप्य महत्कृच्छ्रं पुनर्वृद्धिं गमिष्यति।
तस्य स्मरन्ती वचनमाशंसे विजयं तव। तस्मात्तात ब्रवीमि त्वां वक्ष्यामि च पुनः पुनः।
यस्य ह्यर्थाभिनिर्वृत्तौ भवन्त्याप्यायिताः परे। तस्यार्थसिद्धिर्नियता नयेष्वर्थाऽनुसारिणः।
समृद्धिरसमृद्धिर्वा पूर्व्वेषां मम सञ्जय। एवं विद्वान् युद्धमना भव मा प्रत्युपाहरः।
नातः पापीयसीं काञ्चिदवस्थां शम्बरोऽब्रवीत्। यत्र नैवाद्य न प्रातर्भोजनं प्रतिदृश्यते। ४५५०
पतिपुत्रवधादेतत् परमं दुःखमब्रवीत्। दारिद्र्यमिति यत्प्रोक्तं पर्य्यायमरणं हि तत्।
अहं महाकुले जाता ह्रदात् ह्रदमिवागता। ईश्वरी सर्व्वकल्याणी भर्त्रा परमपूजिता।
महार्हमाल्याभरणां सुमृष्टां वरवाससं। पुरा दृष्टां सुहृद्वर्गे मामपश्यः सुहृद्गतां।
यदा माञ्चैव भार्य्याञ्च द्रष्टासि भृशदुर्ब्बलां। न तदा जीवितेनार्थो भविता तव सञ्जय।
दासकर्म्मकरान् भृत्यानाचार्य्यर्त्विक्पुरोहितान्। अभृत्याऽस्मान् प्रजहतो दृष्ट्वा किं जीवितेन ते। ४५४५
यदि कृत्यं न पश्यामि तवाद्याहं यथा पुरा। श्लाघनीयं यशस्यञ्च का शान्तिर्हृदयस्य मे।
नेति चेद्ब्राह्मणं ब्रूयां दीर्य्येत हृदयं मम। न ह्यहं न च मे भर्त्ता नेति ब्राह्मणमुक्तवान्।
वयमाश्रयणीयाः स्म न भ्रातारः परस्य च। नान्यमासाद्य जीवन्ती परित्यक्ष्यामि जीवितं।
अपारे भव नः पारमप्लवे भव नः प्लवः। कुरुष्व स्थानमस्थाने मृतान् सञ्जीवयस्व नः।
सर्व्वे ते शत्रवः सङ्घा न चेज्जीवितुमर्हसि। अथ चेदीदृशीं वृत्तिं क्लीवामभ्युपपद्यसे। ४५६०